

Evropské společenství vzniklo původně jako ekonomické seskupení, které je postavené na čtyřech základních svobodách, tj. volný pohyb zboží, volný pohyb osob, volný pohyb služeb a volný pohyb kapitálu, které mají zajistit řádné fungování vnitřního trhu. V současném moderním světě dochází k velkému množství obchodních a osobních kontaktů mezi subjekty z různých států a je tak uzavíráno mnoho smluv s mezinárodním prvkem. K podpoře vnitřního trhu ES zcela jistě přispívá, pokud alespoň zmírníme následky roztržičnosti jednotlivých národních úprav, které vnášejí do právních vztahů právní nejistotu. Jednou z možností, jak takového zmírnění dosáhnout, je sjednocení nakládání s právem – unifikace kolizních norem. V oblasti smluvních závazkových vztahů představuje tento typ unifikace právě Římská úmluva, která byla hlavním předmětem mé diplomové práce.

V úvodní části diplomové práce jsem se zabýval obecnými otázkami mezinárodního práva soukromého. Zmínil jsem se o jeho pojmu, předmětu úpravy a jeho postavení v systému práva. Mezinárodní právo soukromé tvoří samostatné právní odvětví a jako takové je součástí právního řádu každého státu. Dále jsem popsal dvě základní metody úpravy soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem, metodu kolizní a přímou, a systém pramenů mezinárodního práva soukromého. Zvláštní pozornost jsem pak věnoval evropskému mezinárodnímu právu soukromému, které vzniklo v rámci Evropské unie a které tvoří významný prostředek evropské integrace.

V druhé, hlavní části mé diplomové práce jsem se zabýval samotnou Římskou úmluvou a jejími jednotlivými ustanoveními. Po popsaní procesu vzniku Římské úmluvy, jež byla otevřena k podpisu 19. června 1980, ale v platnost vstoupila až 1. dubna 1991, jsem se věnoval její charakteristice a předmětu úpravy. Římská úmluva je unifikací kolizních norem členských států EU pro závazkové vztahy ze smluv. Má povahu smlouvy uzavřené, neomezující výběr práva na právní řád některého ze smluvních států, která se aplikuje i na vztahy osob z nesmluvních států. Dále jsem se zabýval volbou práva, která je jedním z projevů autonomie vůle stran, i jejími omezeními. Jedná se o omezení daná rozporem s kogentními normami států, s nimiž jsou všechny ostatní prvky vztahu výlučně spojeny, omezení daná u spotřebitelských

a individuálních pracovních smluv, omezení, která mohou vyplynout z aplikace imperativních předpisů, a omezení v aplikační rovině způsobená rozporem s veřejným pořádkem fora. Také jsem se zabíral určením rozhodného práva v případech, kdy možnost volby práva nebyla stranami využita nebo provedená volba práva byla neplatná. U určení rozhodného práva mimo volbu práva zvolila Římská úmluva princip tzv. nejuzšího spojení. Dále jsem se věnoval ustanovením upravující spotřebitelské a individuální pracovní smlouvy, jejichž cílem je chránit sociálně a hospodářsky slabší stranu, ustanovením upravující existenci a platnost smlouvy, formu smlouvy, působnost obligačního statutu, postoupení pohledávky a přechod práv ze zákona, vyloučení zpětného a dalšího odkazu a použití imperativních předpisů. Imperativní předpisy jsou takové předpisy, které v mezích svého předmětu úpravy nemohou být zaměněny nebo nahrazeny cizím právem. Je nutno je odlišovat od kogentních norem, které strany mohou vyloučit, jestliže pro daný soukromoprávní vztah s mezinárodním prvkem zvolí jiný rozhodný právní řád. V Římské úmluvě je upraveno používání imperativních ustanovení, kterou jsou součástí lex fori, i imperativních ustanovení, které jsou součástí právního řádu třetího státu. Posledním tématem, kterým jsem se v mojí diplomové práci zabýval, byla výhrada veřejného pořádku. Ta představuje určitou pojistku, která chrání před tím, že tuzemské soudy budou muset cizí právo vždy aplikovat, a to i v případech, kdy by jeho použití znamenalo rozpor se základními hodnotami právního řádu a politického a společenského zřízení.

Římská úmluva jako unifikace kolizních norem pro smluvní závazkové vztahy je významným počinem pro sjednocení mezinárodního práva soukromého. Úmluva je součástí komplexu, který dále tvoří nařízení Řím II a Brusel I. Dává nám odpověď na následující otázku: Právním řádem kterého státu se bude vztah řídit? V nejbližší době se očekává její nahrazení nařízením Řím I, které upraví a modernizuje některá ustanovení Úmluvy. Práce na transformaci do podoby komunitárního předpisu byly zahájeny již v roce 2003. Předpoklad pro ni vytvořila Amsterodamská smlouva, která umožnila, aby i soukromoprávní otázky mohly být upravovány pomocí komunitárních instrumentů. Římská úmluva je na úrovni Evropské unie posledním instrumentem z oblasti mezinárodního práva soukromého ve formě mezinárodní smlouvy.